

Το τσακάλι, τόσο κοντινό μα τόσο ντροπαλό! (Ανακαλύπτοντας το τσακάλι)

ΗΛΙΚΙΑ:	7-12
ΕΠΟΧΗ:	Φ, Χ, Α, Κ.
ΔΙΑΡΚΕΙΑ:	1 ώρα προετοιμασία στην τάξη, 1 ώρα έρευνα στο σπίτι, 3-4 εβδομάδες έρευνας.
ΥΛΙΚΑ:	Ερωτηματολόγιο, μολύβι, έρευνα στο διαδίκτυο.
ΣΤΟΧΟΙ:	Να γνωρίσουν οι μαθητές ένα σημαντικό απειλούμενο είδος και τη σημασία της προστασίας του βιοτόπου του από τις πυρκαγιές. Να συνειδητοποιήσουν τις αντιλήψεις και πιθανές προκαταλήψεις που υπάρχουν για το είδος. Να μάθουν αν απαντάται ακόμη στην περιοχή τους.
ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ:	Στην τάξη, το σπίτι, σε ολόκληρη την περιοχή.

Η δραστηριότητα αυτή έχει στόχο να γνωρίσετε καλύτερα ένα από τα πλέον απειλούμενα είδη στην Ελλάδα ([βλ. φύλλο πληροφόρησης](#)), να δείτε μέσα από την έρευνα πόσο πολύ μπορεί να επηρεαστεί ο πληθυσμός του τσακαλιού από τις πυρκαγιές (καταστροφή βιοτόπου, έλλειψη τροφής, απώλεια ατόμων) κι ακόμη να καταρρίψετε τυχόν προκαταλήψεις και μύθους που κυκλοφορούν για αυτό το είδος. Τέλος μέσα από αυτή τη δραστηριότητα σας δίνεται η ευκαιρία να αντιληφθείτε ότι τελικά δεν είναι λίγα τα είδη που εξαφανίζονται και ότι δεν είναι και τόσο δύσκολο ένα είδος να απειληθεί σημαντικά. Αρκεί να σκεφτούμε ότι το τσακάλι πριν από είκοσι χρόνια θεωρείτο κοινό είδος ενώ σήμερα απειλείται με εξαφάνιση.

Είχε ήδη προβλεφθεί μετά την πρώτη έρευνα του WWF Ελλάς που εκπονήθηκε το 2000, ότι αντίστοιχη έρευνα θα επαναλαμβανόταν μέσα στα επόμενα χρόνια. Μετά τις περσινές καταστροφικές πυρκαγιές κρίθηκε περισσότερο από αναγκαίο να ξεκινήσει η μελέτη για να δούμε σε ποιο στάδιο βρίσκεται ο πληθυσμός του τσακαλιού.

Αυτή την περίοδο η έρευνα βρίσκεται σε εξέλιξη. Μπορείτε κι εσείς αν το επιθυμείτε να μας δώσετε κάποιες πληροφορίες για το τσακάλι (εφόσον υπάρχουν).

Εισαγωγή: Εισάγετε το θέμα δείχνοντας φωτογραφία τσακαλιού στους μαθητές. Μπορούν να το αναγνωρίσουν; Πώς διακρίνεται από την αλεπού και τον λύκο; Ρωτήστε αν έχουν ακούσει ποτέ ουρλιαχτό τσακαλιού στην περιοχή, αν έχουν δει ή ακούσει ιστορίες για το τσακάλι.

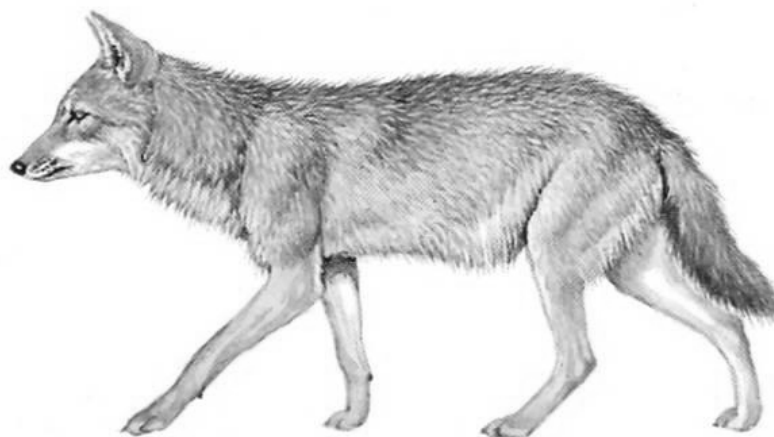

Έρευνα: Ζητήστε τους να κάνουν μια έρευνα για το είδος χρησιμοποιώντας τη βιβλιοθήκη του σχολείου και το διαδίκτυο. Στην [ιστοσελίδα του WWF](#) θα βρουνε πολλά στοιχεία για το ζώο αυτό που πιθανότατα εξακολουθεί να ζει στην Πελοπόννησο και σε κάποιες άλλες περιοχές κυρίως της Β. Ελλάδας.

Οι μαθητές καλούνται στη συνέχεια, συμπληρώνοντας το [πρώτο ερωτηματολόγιο](#), να γνωρίσουν καλύτερα το τσακάλι, συγκεντρώνοντας πληροφορίες που αφορούν τον βιότοπο του είδους, τις διατροφικές του συνήθειες, τους φυσικούς εχθρούς του, τις απειλές και ιδίως την υποβάθμιση του βιοτόπου του από τις πυρκαγιές.

Έπειτα μπορούν να κάνουν μια έρευνα για να μάθουν αν υπάρχει ή όχι το τσακάλι στην περιοχή τους χρησιμοποιώντας το [δεύτερο ερωτηματολόγιο](#). Οι μαθητές μπορούν να πάρουν συνεντεύξεις από φίλους και συγγενείς ή να χρησιμοποιήσουν τα ερωτηματολόγια για να συγκεντρώσουν πληροφορίες. Μπορούν να αναζητήσουν και να καταγράψουν ιστορίες ντόπιων για το τσακάλι και σχετικά δημοσιεύματα στον τοπικό τύπο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα σας βοηθήσουν να γνωρίσετε καλύτερα το τσακάλι αλλά και να μάθετε αν ζει στην περιοχή σας ή τους λόγους που το οδήγησαν στην εξαφάνιση.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΣΑΚΑΛΙ

Α. Γνωρίζω το τσακάλι

- Κατά τη γνώμη σας, το να υπάρχουν τσακάλια στην Ελλάδα είναι:
α) καλό β) κακό γ) αδιάφορο
- Κατά τη γνώμη σας, το να υπάρχουν τσακάλια στο νομό σας είναι:
α) καλό β) κακό γ) αδιάφορο
- Πιστεύετε ότι ο πληθυσμός των τσακαλιών στην Ελλάδα:
α) αυξάνεται β) μειώνεται γ) είναι σταθερός
- Πιστεύετε ότι ο πληθυσμός των τσακαλιών στο νομό σας:
α) αυξάνεται β) μειώνεται γ) είναι σταθερός
- Τα τσακάλια ζουν:
α) σε ορεινές δασικές περιοχές
β) σε περιοχές με μεσογειακή βλάστηση (λόγγους, ρέματα και θαμνοτόπια)
- Τα τσακάλια ζουν σε ομάδες:
α) 1-5 ατόμων β) 5-10 ατόμων γ) 10-20 ατόμων
- Μπορούν τα τσακάλια να ζευγαρώσουν και με άλλα ζώα (π.χ. λύκους, αλεπούδες, σκύλους):
α) ναι β) όχι
- Όσον αφορά τη διατροφή τους, τα τσακάλια τρώνε:
α) σχεδόν αποκλειστικά ζωικές τροφές
β) ζωικές και φυτικές τροφές
γ) σχεδόν αποκλειστικά φυτικές τροφές
- Στις περιοχές από τις οποίες εξαφανίζονται τα τσακάλια πολλαπλασιάζονται οι αλεπούδες:
α) σωστό β) λάθος γ) δεν ξέρω
- Τα τσακάλια επιτίθενται σε πρόβατα και κατσίκια;
α) ναι β) όχι
- Τα αδέσποτα και άγρια σκυλιά προξενούν περισσότερες ζημιές στα αιγοπρόβατα, μοσχάρια και πουλερικά από τα τσακάλια.
α) σωστό β) λάθος γ) δεν ξέρω
- Τα τσακάλια κάνουν ζημιές στις γεωργικές καλλιέργειες:
α) ναι β) όχι

Β. Ψάχνω για το τσακάλι

Κατανομή

Γνωρίζετε αν υπάρχουν στην περιοχή σας τσακάλια (σημειώστε με x την απάντησή σας);

Υπάρχουν

Παρακαλούμε συμπληρώστε το τμήμα 1

Δεν
υπάρχουν

Παρακαλούμε συμπληρώστε το τμήμα 2

Τμήμα 1

A. Εξάπλωση

A.1. Υπάρχουν τσακάλια στις περιοχές (αναφέρατε τοπωνύμια, εφόσον υπάρχουν),

.....

.....

A.2 Πλησιέστεροι οικισμοί:

.....

B. Πληθυσμιακά στοιχεία

Πιστεύετε ότι ο πληθυσμός των τσακαλιών:

Αυξάνεται

Μειώνεται

Είναι σταθερός

κατά τα τελευταία _____ χρόνια.

Παρακαλούμε δικαιολογήστε την απάντησή
σας

.....

.....

.....

Γ. Βιότοπος

Γ.1 Γενική περιγραφή βλάστησης στην περιοχή εξάπλωσης του τσακαλιού

Θαμνώνες με κυρίαρχο είδος

Ψηλό δάσος με κυρίαρχο είδος

Άλλο

Γ.2 Υπάρχει φυσικός υδάτινος ορίζοντας στην περιοχή εξάπλωσης του τσακαλιού;

Ναι _____ Όχι _____

Γ.3 Αν υπάρχει, σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες θα τον κατατάσσατε;

α) Συνεχής ροή νερού σε όλη τη διάρκεια του χρόνου Ποτάμι Ρέμα

β) Εποχιακή ροή νερού Ποτάμι Ρέμα

Η ξηρή περίοδος συνήθως διαρκεί από το μήνα ως το μήνα

γ) Στάσιμο νερό (λίμνη, νερόλακκος)

Δ. Σχέση με ανθρώπινες δραστηριότητες

Κατά τη γνώμη σας:

Δ.1 Οι ζημιές σε κτηνοτροφικά ζώα από τσακάλια στην περιοχή είναι:

Συχνές _____ Σπάνιες _____ Ανύπαρκτες _____

Αναφέρατε τα είδη των οικοσίτων ζώων που επηρεάζονται περισσότερο, κατά σειρά συχνότητας

Δ.2 Οι ζημιές στη γεωργία από τσακάλια στην περιοχή είναι:

Συχνές _____ Σπάνιες _____ Ανύπαρκτες _____

Σε ποιες καλλιέργειες εντοπίζονται (κατά σειρά προτεραιότητας)

Φύλλο πληροφόρησης- Γνωρίζω το τσακάλι

Στην Ελλάδα θα το συναντήσετε στα χαμηλά υψόμετρα, κοντά σε καλλιέργειες, στην παραλιακή ζώνη ή και κοντά σε σημεία με νερό. Από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα το συναντήσετε στην Ελλάδα, στη Βουλγαρία, ενώ πρόσφατα έχει εμφανιστεί και στην Ουγγαρία. Στη Βουλγαρία ο πληθυσμός του αυξάνεται αλλά στην Ελλάδα απαντάται σε συγκεκριμένες και λίγες περιοχές της ηπειρωτικής χώρας, και στη Σάμο. Πιο αναλυτικά: διάσπαρτες ομάδες τσακαλιών βρίσκονται στη Φωκίδα, στον Νέστο, τον Έβρο, την Χαλκιδική και την Πελοπόννησο. Στη Σάμο ο πληθυσμός φαίνεται να είναι σταθερός. Μέχρι και τη δεκαετία του 1980 το τσακάλι ήταν σχετικά κοινό είδος και μάλιστα μέχρι το 1990 ήταν επικηρυγμένο είδος από την πολιτεία και δινόταν αμοιβή από τα δασαρχεία για τη θανάτωσή του. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία έχει υπολογιστεί ότι την περίοδο 1974-1980 θανατώθηκαν 7.000 άτομα.

Οι πληροφορίες για μείωση των τσακαλιών και τοπικές εξαφανίσεις σε μέρη όπου άλλοτε ήταν γνωστό λόγω της συστηματικής εξόντωσής του καθώς και της καταστροφής των βιοτόπων του, εξαιτίας της επέκτασης των οικισμών, έκριναν απαραίτητη την έναρξη μιας μελέτης για την καταγραφή του πληθυσμού του τσακαλιού στην Ελλάδα.

Από την έρευνα που διεξήγαγε το επιστημονικό προσωπικό του WWF το 2000, αποδείχτηκε ότι το τσακάλι παρόλο που στο σχετικά κοντινό παρελθόν ήταν ένα μάλλον κοινό είδος τώρα είναι ένα από τα πλέον απειλούμενα θηλαστικά αφού τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρχαν μόνο 1000 ενήλικα άτομα σε όλη την Ελλάδα! Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η αστική ανάπτυξη, η εντατικοποίηση της γεωργίας, η μείωση της κτηνοτροφίας, σε συνδυασμό με την αύξηση των πυρκαγιών καταστρέφουν τους βιότοπους του τσακαλιού. Το τσακάλι ήταν μεν πάντα κοντά σε καλλιέργειες αλλά παράλληλα το τσακάλι δεν είναι κοινωνικό ζώο όπως π.χ. η αλεπού και χρειάζεται να έχει στη διάθεσή του τουλάχιστον κάποιες περιοχές με πυκνή βλάστηση και χωρίς ανθρώπινες επεμβάσεις ώστε να μπορεί να βρίσκει καταφύγιο. Επιπλέον δεν καλύπτει μεγάλες αποστάσεις για να αναπαραχθεί και να αναζητήσει την τροφή του. Από αυτά συμπεραίνουμε ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να εξαπλωθεί και να ανακάμψει ο πληθυσμός του.

Ειδικά στην περίπτωση της Πελοποννήσου η κατάσταση θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμη καθώς έχουν απομείνει σχετικά λίγες, διάσπαρτες και απομονωμένες μικρές ομάδες. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι αν έχουν καταστραφεί μεγάλες εκτάσεις, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να έχουν αφανιστεί ολόκληροι πληθυσμοί. Επίσης η γεωγραφική θέση της Πελοποννήσου είναι τέτοια που δεν διευκολύνει τη μετακίνηση του τσακαλιού από ή προς στην υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα. Το έντονο ανάγλυφο της Πελοποννήσου με τα ψηλά βουνά και τις απομονωμένες κοιλάδες κάνουν ακόμη δυσκολότερη την κατάσταση για το τσακάλι καθώς ακόμη κι αν κάποια ζώα καταφέρουν να μεταβούν σε άλλη περιοχή θα είναι εξαιρετικά δύσκολο να κατορθώσουν να βρουν τις υπόλοιπες ομάδες και να συμβιώσουν καθώς συνηθίζει να σχηματίζει μικρές ομάδες των 5-6 ατόμων και να είναι μονογαμικό.

*Πρόγραμμα «Το Μέλλον των Δασών» –Δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από τα Ιδρύματα Α.Γ. Λεβέντη, Ι.Σ. Λάτση και Μποδοσάκη καθώς και από τις εισφορές των υποστηρικτών της οργάνωσης.*